

Väen vähetessä Lapin kuntien pitää pystyä muuttamaan palvelurakennettaan tarpeen mukaiseksi

Juuri valmistuneessa Lapin muuttajaselvityksessä analysoitiin tilastotiedon valossa Lapin väestömuutosta ja sen vaikutuksia kuntien selviytymiseen ja palvelurakenteen muutoksen vaatimukseen. Selvityksen mukaan Lapin väkiluku tulee laskemaan ja kuntien pitää sopeuttaa palvelurakennettaan. Toisaalta Lapin kunnista Inari ja Rovaniemi jatkavat edelleen kasvua myös ennusteen mukaan ja Lapissa on lähdetty tekemään yhdessä työtä Lapin veto- ja pitovoiman eteen. Lapin liitto selvitti Lapin maakunnan tulevaisuuden näkymiä yhtenä osana EU-rahoitteista Lapin veto- ja pitovoimahanketta. Muuttajaselvityksen toimitti Perlacon Oy.

Muuttajaselvityksen mukaan Lapin väestön väheneminen ei tule helpottamaan. Ennusteen mukaan Lapin väkiluku laskee 9611 hengellä vuoteen 2030 mennessä (-5,4% nykyisestä väestömäärästä). Erityisesti alle 18-vuotiaiden ja työikäisten määrä on vähenevä, sen sijaan eläkeläisten määrä nousee väestön ikääntyessä. Syntyvyys tulee laskemaan nykyisestä.

Lapin kuntien on kehityksen edessä sopeutettava palvelurakennettaan ja lisättävä alueellista yhteistyötä lähikuntien kanssa negatiivisen väestökehityksen vuoksi. Reagointia tulevaisuuteen vaaditaan nopeasti, sillä muutokset eri-ikäisten ryhmissä ovat kalliimpia ja vaikeampia organisoida myöhemmin.

Kuntien tilanne ei kuitenkaan ole toivoton, sillä tilastotietoon perustuvilla päätöksillä kunnilla on mahdollisuus jopa vahvistaa elinvoimaansa. Palvelutarpeen säilyttäminen nykyisellä tasolla ei ole ollut toimiva vetovoimatekijä, vaan väestökato on jatkunut Lapin kuntien laadukkaista peruspalveluista huolimatta. Muuttovoittoa Lappi voi saada esimerkiksi opiskelijoista, jotka jäävät alueelle asumaan opiskelujen jälkeen.

Palvelutarpeiden sopeuttamista vaaditaan erityisesti hoito- ja opetusallalla

Asukkaita menettävien kuntien on sopeutettava palvelurakennettaan rajusti. Tehottomaksi käyvän käyttöomaisuuden säilyttämistä on harkittava tarkkaan.

Palvelutarpeiden sopeuttamista vaaditaan erityisesti hoito- ja opetusallalla. Lähimmän kymmenen vuoden ennuste kertoo, että nollavuotiaiden, varhaiskasvatusikäisten ja alakouluikäisten määrät alenevat kaikissa Lapin kunnissa, mikä vaikuttaa suoraan opetushenkilökunnan tarpeeseen. Tulevan ennusteen mukaan Lapissa tulee olemaan ylikapasiteettia sekä ala-asteen että yläasteen opettajissa.

Ikäihmisten palvelutarve kasvussa - väestöpohjalla ei pystytä rahoittamaan kasvavia kuluja

Sen sijaan palveluntarpeeseen tulee suurta kasvua erityisesti yli 74-vuotiaiden osalta, joiden määrä kasvaa Lapissa lähes 9 000 hengellä. Ikääntyneiden määrän kasvu vaatii jopa 371-433 hoitajaa lisää. Lisäksi kotihoito tulee vaatimaan ennusteen mukaan lisää henkilöresursseja 499-571

henkilöön.

Ikäihmisten palvelutarpeen kasvussa haaste ei ole vain ammattitaitoisen ja osaavan työvoiman saaminen hoitotehtäviin, vaan myös kasvavan palvelutarpeen rahoitus. Eläkeikäisten kasvun määrä vähentää kunnan tuloja ja työikäisten määrä laskee suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle.

Lapin nykyinen väestö ei riitä täyttämään palvelutarpeen muutoksen vaatimia tehtäviä, eikä nykyisellä väestöpohjalla pystytä rahoittamaan kasvavia kuluja.

Työntekijävajetta tulee helpottaa maahanmuutolla, sillä pula esimerkiksi hoitoalan henkilöstöstä tulee koskettamaan koko maata. Maahanmuuton lisäksi joudutaan pohtimaan myös uudelleen kouluttamisen tarpeita.

Muuttovoitto nostaa kuntataloutta

Myös Lapin nettomuuttotilanne on negatiivinen eli Lapista muuttaa enemmän ihmisiä pois kuin muuttaa Lappiin. Palveluntarvitsijoiden muuttaessa pois alueelta myös alueelle tuodut tulot katoavat heidän mukanaan. Jos kunnat pystyvät sopeuttamaan toimintaansa vastaamaan alueella asuvien kuntalaisten määrää, voi kunnan kassan näkökulmasta muuttotappio kääntyä hetkellisesti jopa positiiviseksi.

Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna muuttovoitto on positiivinen asia ja nostaa kuntatalouden kehitystä kasvuun. Kuntien olisikin tärkeää saada sitoutettua esimerkiksi opiskelijoita alueelle heidän valmistuessaan sekä markkinoida aluetta aktiivisesti potentiaalisille työntekijöille ja heidän perheilleen.

Pelkkään muuttovoiton kasvun odottamiseen ei kuitenkaan voida nojata, vaan muuttovoitosta huolimatta kuntien on sopeutettava palvelutarjontaansa vastamaan kuntien tosiasiallista ikärakennetta.

Lapin liitossa Lapin veto- ja pitovoiman eteen tehdään työtä täydellä höyryllä

Lapin kunnat, oppilaitokset ja alueen yrittäjät ovat Lapin liiton johdolla lähteneet taklaamaan yhdessä Lappia tulevaisuudessakin uhkaavaa työvoimapulaa Lapin veto- ja pitovoimahankkeella. Euroopan aluekehitysrahoituksella toteutettava hanke on Lapin liiton koordinoima esiselvityshanke, jossa yhdessä laajan toimijajoukon kanssa kartoitetaan Lapin veto- ja pitovoimatekijät ja lähdetään toteuttamaan niitä osana suurempaa hankekonsortiota.

Esiselvityshanke kestää huhtikuuhun 2021 saakka. Hankkeessa on alkukevään 2020 aikana kerätty tietoa erilaisten verkkotilaisuuksien ja -työpajojen kautta erityisesti oppilaitoksista, julkiselta sektorilta ja yrityksistä. Tilaisuuksien kautta on tavoitettu yli 400 alueen kehittämistä

kiinnostunutta. Tilaisuuksissa on yhdessä määritelty Lapin veto- ja pitovoimatekijät Learning-, Landing-, ja Living-teemojen kautta. Teemoista nouseviin tarpeisiin ja ideoihin tullaan hakemaan hankerahoitusta syksyn 2020 ja kevään 2021 EU-hankehauissa.

Lapin veto- ja pitovoima -hankkeen etenemistä voi seurata esimerkiksi hankkeen blogin kautta osoitteessa vetojapitovoimainenlappi.com.

Lisätietoja:

Mika Riipi, maakuntajohtaja
mika.riipi@lapinliitto.fi
puh. 044767 4200

Mervi Nikander, yhteysjohtaja
mervi.nikanderi@lapinliitto.fi
puh. 050444 5606

Henna Illikainen, projektipäällikkö
Veto- ja pitovoimainen Lappi -esiselvityshanke
henna.illikainen@lapinliitto.fi
puh. 040614 6818

19.05.2020 11:46